

U. B. BERGEN

KOH.16

Ms.15681k

149

F R A M

Mandag den 7. mai 1945

D a g s o r d e n e n

I sin sisste dagsordre til troppene sa general Ruge bl.a.:
- Det er ingen skam å bli slått i krig, underkuet, lide nedørslag når en har bitt fra sig det en har evnet. Det er meget bedre for et land end å gi sig uten strid. Jeg liker ikke å se mitt land med lus på kroppen og jeg ser frem til den dag da vi påny skal bli kvitt fremmed makt i landet vårt. Jeg er sikker på at den dagen kommer. Husk at ingen stat kan reise sig opp bare ved å håpe på hjælp utefra. Den må være klar til å hjelpe sig selv når tiden er inne. Det kan ta tid før den dagen kommer. Den kan også komme før noen tror. Derfor ber jeg dere om å hjelpe til, hver i sin kreds, til å holde tanken varm til den dagen er der. Vent, tro og vær beredt. Enten jeg da lever eller er død, vil jeg være med dere den dagen. Farvell indtil da, og takk for denne gangen.

De 8 ukene etter 9.april gjorde general Ruge til en legendarisk person i Norge. Han var selve personifikasjonen av våre besste nasjonale egen-skaper. Hans navn var på allcos leber, og selv hans sisste dagsordre, der han beslutter sig til å gi opp kampen etter å ha bitt fra sig det han evnet, var som en fanfare av fremtidstre og visshet om vårt lands frigjøring. Vent, tro og vær beredt, sa han. Og han visste at kampen vilde fortsette på en anden måte. General Ruge fikk rett. Kampen blev fortsatt av våre væbnede styrker ute og av det våpenløse norske folk hjemme. Den dager general Ruge så frem til nærmer sig hurtig. Husk generalens ord nu under sluttkampen: Vent, tro og vær beredt!

Det er spennende dager vi gjennemlever. Storkrigen i Europa går mot sin slutt med en fart som næsten tar pusten fra en. Berlin er faldt og Tyskland er næsten fullstændig besatt av allierte tropper. Norditalia er erobret, den allereste politisk døde Mussolini har møtt sin skjæbne. Hans aksekrør har undgått ekskusjonspelotongen, på hvilken måte vet vi endnu ikke, men iafall ikke på den som naziregien vil ha oss til å tro på. Hans medskyldige er enten forstummet, drept, fanget eller i ferd med et sisste fortvilet forsøk på å oppnå en kapitulasjon på betingelser. Det er nasismens sisste åndedrag vi er vidne til. Den etterlater sig et Tyskland som er herjet av krigen i en utstrekning som ikke noe andet land i historien, og som vil bli maktesløst og ulykkelig i årrækker fremover. Og et Europa som den ved sin terror og vold har fått til å hate alt tysk med et hat som det vil ta lang tid å overvinne.

Kanskje ikke for nce krigførende folk er denne tiden mer spennende end vårt. Vi håper alle at det vil komme til en kapitulasjon som også omfatter de tyske tropper i Norge og at de herværende tyske befalingsmenn i en slik situasjon vil bruke den fornuft de måtte ha tilbake. Vi håper det, men idet dette skrives vet vi endnu ikke om det vil gå slik. Vår plikt er derfor den samme som før: Å være beredt på at også vår befrielse vil måtte koste kamp, og å møte enhver situasjon med ro, sindighet, mot og offervilje. Særlig gjelder det at alle er klar over at det må vises beherskelse i den farlige overgangstiden mellom tysk okkupasjon og allierte og norske troppers lovlige myndigheters komme. Den rettsfølelse og rettsordning som vi har kjämpet for i 5 lange år må ikke bli gitt på båten i et øieblikks ophisselse.

NS-agitasjonen har møtt den ændrede situasjon med en overraskende

men ikke særlig elegant kuvending. Vi har pludselig fått høre at Norge har vært nøytralt under krigen, ialfald i krigen mellom Tyskland og Vestmaktene. De stoler tilsyneladende på at vi har en kort hukommelse, at vi f.eks. har glemt at Quisling i "levs" form har erklært at vi faktisk er i krig med de allierte. Nå, det kan være likegyldig hvad for krumsspring quislingene vælger å møte sin skjæbne med. De vet, som hele verden gjør det, at NS har været okkupasjonsmaktenes redskap i dens forgjæves forsøk på å nazifisere det landet de hadde overfaldt. Det er denslags lukeitjeneste som overalt i verden kalles forræderi og som alle lands lover har klare straffebestemmelser for. Vi behøver ikke diskutere hverken arten eller graden av deres forbrydelser, til det har vi domstoler. Det trængs heldigvis ikke noen borgerkrieg til å rense ut quislingene. Den dagen de ikke lenger kan støtte sig til de tyske bajonettene, er de ikke sterke nokk til å være andet end et politianliggende. Det er ikke oppgjøret med NS som opptar nordmenns tanker for tiden. De ser lengre frem, til det oppbyggingsarbeide som venter i et fritt Norge.

Vi gjør oss ingen illusjoner om de vansker som ligger foran oss. Men den nøkterne indstilling er vår styrke. Det farligste av alt vilde være å lulle sig ind i en tro på at alle problemer vil løse sig selv når vi først er fri. Vi må gå til verket med tro på oss selv, på det norske folk og på demokratiets evne til å overvinne vanskelighetene. Men også med vilje til å ofre, til å arbeide, og ikke mindst til å samarbeide. Vi har sagt det før og vi gjentar det: Vi tror ikke på noen falsk enighet som forener alle standpunkter. Men vi tror på demokratiets evne til å forlike motsætningene i lojal og gjenyttig samarbeide. Den som vil et slikt samarbeide, vil vi respektere og prøve å komme til forståelse med, selv om vi er uenige. Den som ikke vil det, setter sig selv utenfor og stempler sig som infisert av det diktatur som det norske folk med all tydelighet har erklært at det ikke vil ha noe å gjøre med.

Natt til tirsdag 1.mai blev følgende appell slått opp i Bergen og omegn:

L a n d s m e n n

Når våbenstillstand indtrær må ro og orden opprettholdes. Det er derfor tvingende nødvendig at enhver opptrer værdig og korrekt overfor okkupasjonsmakten. Den som måtte gjøre sig skyldig i utekende opptræden eller overgrep, utsætter sit eget og andres liv for fare og fremkaller situasjoner som kan få uoverskuelige følger.

Oppgjøret med NS skal overlates til våre lovlige myndigheter. Intet overgrep mot NS-folk vil bli tålt. Opptræ som det sommer sig borgere i et rettssamfund.

Hjemmefrontens Ledelse.

Appellen faller sammen med den ordre som ble sendt ut over kringkastingen av den norske overkommando i London:

- Ingen uoverlagte handlinger.
- Ingen provokasjoner
- Driv ikke omkring på gatene.
- Undgå sammenstimminger
- Slapp ikke av på de vanlige forsiktighetsregler
- Følg hjemmefrontens parole.
- Hold hodet klart.

I den alvorlige tid som vi nu går ind i, kan det ikke indskjærpes ofte nokk at hele det norske folk må vise den største forsiktighet og aktpågiv enhet. Det vilde være den største ulykke for vårt land om tyskerne og

nasistene skulde få det mindste påskudd til å sette i verk krigshandlinger på norsk jord. Hjemmefrontens ledelse sendte ut over London Kringkaster den 3.april 1945 en appell av lignende innhold:

Vær på vakt mot provokasjoner. Der er kræfter blandt tyskerne som motarbeider en ordnet kapitulasjon og derfor søker å fremkalte uroligheter.

Driv ikke omkring på gatene.

Pressemeldinger og andre uoffisielle kilder er ofte upålitelige.

Stol bare på meldinger fra den norske og fra de allierte regjeringer.

Fortsætt ditt daglige arbeid. Det er viktigere end noensinne at det daglige arbeid går sin gang.

Hjemmefrontens Ledelse

Gjør ditt til at parolen blir fulgt av alle dem du kommer i berøring med. Husk at den opptræden som vi viser i den alvorlige tid som nu kommer, vil gå over i historien. La våre etterkommere få se at vi fulgte i våre forfædres spor og viste oss værdige til et fritt og sterkt Norge.

La dig ikke narre!

Nasistene har hele tiden arbeidet for å splitte fronten for sine motstandere. I dag er dette deres sisste halmstrå, at det skal bli splid mellom seierherrene.

Dette gjelder både den ytre og den indre front. Også en splittet hjemmefront er fordelaktig for dem; Den vil ikke ha noen slagkraft i oppgjøret hjemme og vil gi vann til agitasjonsmøllen om at nazistyrret allikevel var bedre enn splittelse og klassemotsetninger.

Derfor har nazipropagandaen hele tiden arbeidet med å sette by og land opp mot hverandre. Kan de bare få istand et virkelig folkeshat her, da er de langt på vei i sin splittelsespolitikk. Derfor har f.eks. AFTENPOST aldri spart på spalteplass for hatske indlegg, som de selv eller andre har produsert. Her får vi da høre vendord om Oslo, som byen med det kolde hjerte, og her møter vi bøndefiendsk agitasjon, om bønder som svælger i smør og flesk og som tjener grovt på svartebørs. Naturligvis er det ikke riktig i det. Den løgn som ikke har noe sandhet i sig, er ufarlig, for den er bare dum. Den gjennemførte løgn rummer altid et korn av sandhet, men ellers er alt forvridt og fortegnet.

Det lar sig ikke nekte at en slik agitasjon gjennem flere år har en viss virkning, helst når agitasjonen, som her, ikke åpenbart fremtrær som nazipropaganda. Mange har derfor vært naive nok til å la sig smitte av den. I Oslo kan man få høre mange sandheter om bønderne, og på landet omvendt.

Det er da noen enkle fakta som en skal holde sig klart:

1. Skylden for utskeielsene på svartebørsen kan likelig fordeles mellom by og land. For en stor del er det oppkjøpere fra byene som har drevet prisen i veiret. Disse har førresten delvis arbeidet for tyske interesser.
2. Størparten av bønderne har holdt sin sti ren og har tatt rimelige priser og hjulpet på mangfoldige måter. De fleste bønder sender pakker til slekt og venner i byen. F.eks. kan det nævnes et litet poststed som før sendte etpar tusen pakker i året, i 1944 sendte 40.000 pakker til byen. Et andet sted leverer bønderne varene direkte til byens menighetspleie som kjøper dem til rimelige priser og deler dem ut blandt trængende.
3. Naturligvis har landsbefolkningen hatt det besst i disse krigsårene. Men ved nøktern eftertanke er det rimelig at produsentene får det mye bedre "Man skal ikke lide mulen til ø på den øksen som tersker."

Vi skal heller ikke glemme hvordan bønderne i mellomkrigstiden slet med svære vanskeligheter som andre befolkningslag blev spart for.

La dig ikke narre av nazipropagandaen til å lage en regel av undtagelsene. La dig ikke narre til å være med å splitte den norske front.

=====

Norge, Sverige & Intervasjonen

Den 24.april blev det i den norske sending fra London offentliggjort endel oplysninger om og kommentarer til forhandlinger mellom den norske og den svenske regjering om spørsmålet svensk intervensjon i Norge i krigens sluttfase. Da vi har indtrykk av at meldingene delvis er blitt misforstått og at deres innhold særlig lett blir forvansket i muntlig gjengivelse, skal vi forsøke å præcisere hvad som egentlig ligger i dem.

Selv saksforhøldet er følgende: Den norske regjering har henvendt sig til den svenske i anledning av den situasjon som kan oppstå når de tyske trøppestyrker i Tyskland har kapitulert eller hele Tyskland er besatt. Der vil da i Norge fremdeles stå en stor, ganske slagkraftig armee, og det er mulig at den ikke vil kapitulere men kjæmpe videre til siste slutt, terrisere befolkningen, gjennemføre omfattende ødelæggelser etter mønster av det som skjedde i Finnmark osv. Den norske regjering har henledet svenskes oppmerksomhet på muligheten av en slik situasjon og henstillet til den å være beredt til en indmarsj i Norge.

Den svenske regjering har til dette svart at den ikke kan tørke sig at de tyske styrker i Norge ikke vil kapitulere når Tyskland er besatt og krigen i virkeligheten avsluttet, og den er av den oppfatning at hvis den går til å øke sitt beredskap med sikte på en mulig indmarsj i Norge, vil det bare virke utfordrende på tyskerne, kanskje vanskeligere en fredelig løsning og utsætte den norske befolkning for et øket trykk.

Det er dette som føreligger. Som man vil se er der ikke tatt noe som helst standpunkt til realiteten som er den: Vil svenskene gripe ind i Norge hvis de tyske styrker her ikke kapitulerer men kanskje øker terroren og herjer landet? Svenskene har ikke gitt noe negativt svar på dette. De har bare sagt at de finner en slik utvikling i Norge usandsynlig. Den norske regjering later til å ha et noe mørkere syn på saken, men det skulle ikke behøve å føre til stridende standpunkter når det gjelder det væsentlige, nemlig spørsmålet om svensk intervensjon under de og de gitte omstændigheter. Det er selvdagt heller ikke i vår interesse at svenske rykker ind i Norge hvis det er noen mulighet for at tyskerne i ro og orden nedlægger sine våben. Man kan vurdere denne mulighet forskjellig, men at den eksisterer er ganske klart, og så længe den gjør det - og kanskje er voksende - vilde det selvsagt være galskap å gjøre Norge til krigsskueplass igjen.

Selv om man regner med en overveiende sandsynlighet for en tysk kapitulasjon i Norge, er det imidlertid ganske klart at man endnu ikke på nøyen måte kan se bort fra den anden eventualitet: at tyskerne vil kjæmpe, at de går til terror og ødelæggelser, at de kanskje kommer i indbyrdes strid og at kaos intrær. At svenskene under de omstændigheter kan forblive passiv, kan vi vanskelig tro. Dette vil humanitære hensyn, hensynet til Sveriges egne interesser og dets plass i fremtidens Europa forbry.

Hvordan svensk beredskap for en slik situasjon best skal ordnes, er en mer underordnet ting, som det må kunne gå an å finne en form for. Hovedsaken er at svenskene ikke ser helt bort fra muligheten av forhold her som vil nødvendiggjøre svensk indmarsj, og at de er klar over at den i tilfælde må kunne skje så raskt og med så stor tyngde som overhodet mulig.
